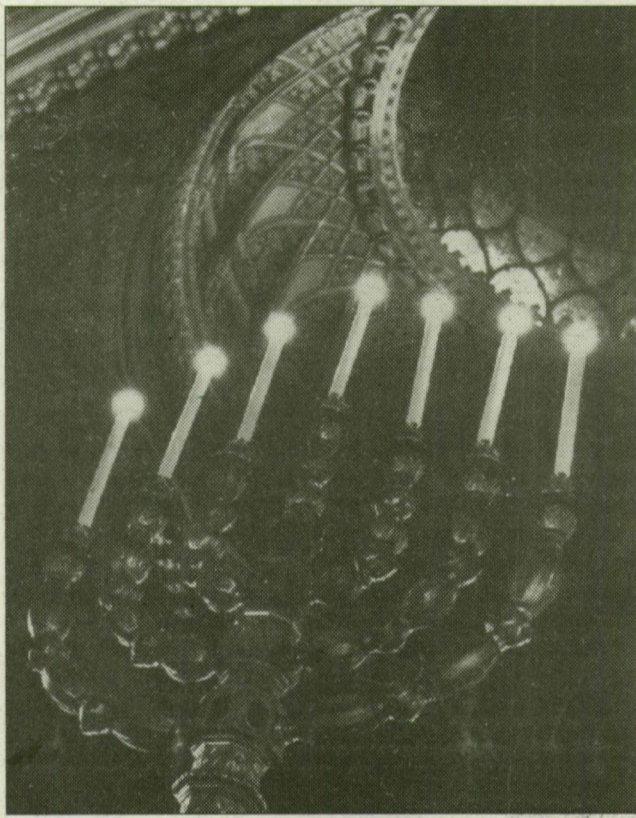
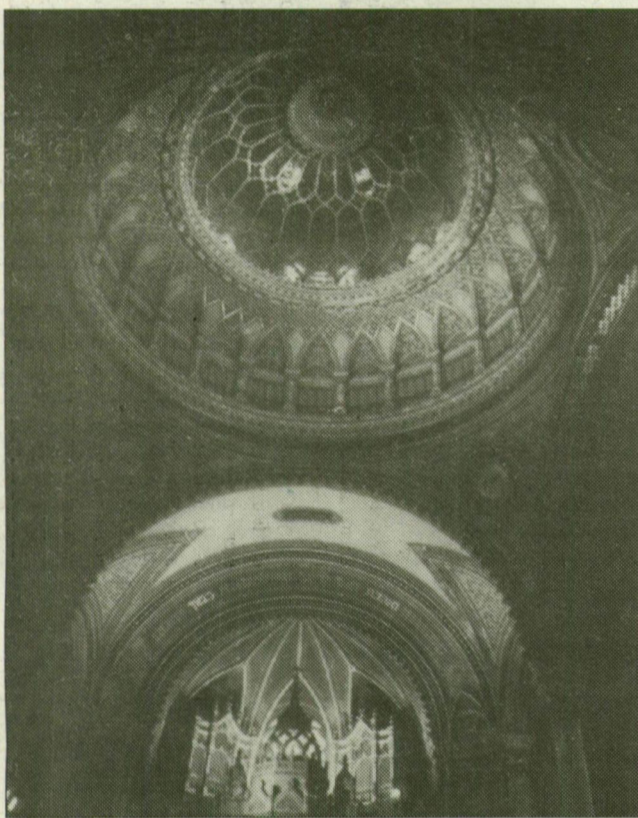

A szegedi zsinagóga

FOTÓ: SCHMIDT ANDREA

Gábor arra eszmélt: ha ezt az utat pontosan maga elé kell idéznie egykor, Ady soraira gondolna: „Homlokomra várom puha kezét, és a szívem tájára...”

Am az ösvény kizökkentette álmodozásából. Életében először tapasztalta ilyenek ezt a kúriaépületig húzódó utat. Bokaficamítónak, csúszósznak, rücskösnek. Amelyiket valami erőszakos gyeppajta is igyekezett elfoglalni.

Az ösvénnyel párhuzamosan kocsiút. Esőtől felduzzadt sártenger. Az éppenhogy oszlani készülő esőfelhő-fosztlányok mögött az ég sárgáskék, az akácfa tetején vibráló sárgászöld fény. Szemet-fájdító.

Az ösvényre fel-felfutó fű úgy csúszott a cipőjük alatt, mintha csizmaszírral kenték volna be vastagon.

Gáborék kúriája, ahová a két lányt vitte, elhanyagolt menhelynek festett. Nem lakóépületnek. Bagolyvárként meredt eléjük. A felső emelet egyik csücske olyan lebombázottan ásít ott, ahogyan a háború hagyta.

S mégis: Pötyinek és bakfis húgának az ajkán ez a lehangoló épület sem tudta meghervasztani a mosolyt. A mesére tárukozó, csepp gyerek mosolyát. Pötyi, aki kemény racionalitással érvelt évfolyam-megbízottként a főiskola diákgyűlésein, most rajongó, hályogos szemével olyanok látták a romos épületet, amelyen Gábor mesevilágra hajló alkata szuggerálta számára.

– Látod a pálmát? Ott, az erkélyablakban.
Pötyi ragyogva bólogatott. Azt a pálmát látta maga előtt, amit Gábor szavaiból ismert, és nem azt a kuszan gubbasztó kukoricafélé, amire Gábor mutatott.

– Az amarilliszed most pihen, vagy virágzik?
– Most a sötét korszakát éli. A kamrába tettem legutóbb, amikor itthon jártam. Erőt gyűjt magába a sötétségből. Anyám időnként ránéz, ha a kamrába nyit, egy résnyi világosságot enged rá, mivel nem tudja soha elképzelni, hogy a sötétségből is lehet erőt gyűjteni. Ha anyám itthon lesz, nyert ügyünk van, ő minden helyzetet meg tud oldani.

Lassan haladtak előre a csúszós iszapféléin. Mintha parancsszóra – mindhárman körülnéztek. Úgy érezték, valaki egészen közelről figyeli mozgásukat. Rika, a bakfis meg is torpant egyszer. Ijedten sottogta:
– Biztos, hogy nincs itt senki?!

– Hol? A lábunk előtt?
Pontosan úgy kérdezte Gábor, ahogyan érezte: „Igen, itt a lábunk előtt, a lábamat, a homlokomat, a karomat mintha nézné valaki! Biztosan anyám, vagy valamelyik a fiúk közül...”

– Holtbiztos, hogy senki nincs itt, legfeljebb az ablak mögött.
– Egy kopasz!
– Mi? Láttál valamit? Biztosan az öregem –

DÉR ENDRE

Szégyen vagy szerelem?

„Ó, ajtónállók éje!

Kinyitlak végre ma, zár!”

(Óegyiptomi verstörédék)

nyugtatta magát szorongva Gábor. – Bár szokatlan lenne, mivel ő világos nappal nem ül itthon.

– Fiatal, vagy öreg az illető?
– Mit tudom én! De néz, az biztos! – bólogatott dacosan Rika.

Gábor az első emeleti ablakot figyelte, ahová Cika mutatott. Senkit nem látott.

Hármas láncot alkotva, egymás kezét fogva mentek előre. Elöl Gábor, közepben Cika, aki nyúlánkabb volt néniénél, hirtelenszöke, s őzgidaléptű. Kezét Pötyi keményen fogta. Kedves látvány volt: Pötyi anyáskodón, féltőn szorítja Cika gondtalanul feléje nyújtott ujjait.

Gábor végigsimított arcán, saját kezűleg kiöblített tarka sálján.

– Ott a kopasz! Pötyi, téged néz!
A „haza”, Gábor otthona, első látásra: kétszintes kötőmeg...

– Szirti sas fészkel odafent.
Pötyi és Rika hívón követte szemmel Gábor keze irányát.

– Ez meg vízityűk, éppen átúsztá az ér piszkos árkat.

– Nincs is vízityűk. A tyúkok félnek a víztől, nem tudtad? – okvetlenkedett Rika.

– De a vízityűk nem fél a víztől. Csibéi se. Láttatok már tojásból éppenhogy kikelt vízicsirkét? Nem?! Éppen olyan a feje, mint a pulyka tokája, vagy a gyíkok vörös-lilás feje. Ez is bizonyítja, hogy a madárvilág a vízvilágból keletkezett...

– Ott a kopasz! Pötyi, téged néz!
Mindhárman a Cika által mutatott irányba kapták fejüket. Minden csendes, nyugodalmas, az élet jeleit csak a vízityűk csapkodó úszása, és a fák libegő ágai érzékeltették.

– Szerintem teljesen üres ez a ház!
Pötyi megint megfogta húga kezét, s nem figyelt többé az ablakokra.

– Vigyázzatok! Kár, hogy nem tetted ide egy-két pallót, teljesen elmerültök a tócsában. Annyi téglá, homok meg cement van a ház körül, mintha építkezni akarnánk.

– De kiből? Hiszen pénzük nincs, soha se volt, apámnak a ház nem szíve-ügye, anyám pedig fáradt, mindent hagy, s a ház és környéke úgy maradt eddig, ahogy az elemek egyik évről a másikra meghagyták...)

Leérték az enyhe emelkedőről, s a ház előtt kifűjték magukat.

– Ekkora ház és senki nem lakja... – jegyezte meg Rika.

– Azt nem mondhatnám! Öten vagyunk testvérek. (Valaki még mindig a függöny mögül les. Nem kétséges, az öregem mégis itthon van, s talán vendéggel...)

Gábor felszaladt a verandára. Kulcsait elővéve, ki akarta nyitni a ház ajtaját. A kulcs nem forgott. Kicsérélték volna a zárat?

– Kicsérélték volna a zárat?
Gábor jobban figyelt, olyan érzése támadt, mintha valaki odabentről az ajtónak támaszkodnék. Zörgetni kezdett:

– Nyisd ki apa!
Rika nem bírta tovább, Gábor mellé futott a verandára, s kikapta kezéből a kulcsot. Most ő próbálkozott. Magabiztosan magyarázta:
– A kulccsal nem szabad erőszakoskodni, könnyedén kell kezelni.
Ő is tehetetlennek bizonyult.
– Nem ez a kulcs való bele! – hadonászott. – Ó, hiszen ez be sincs zárva! Valaki nyomja belülről! Mondtam én nektek, hogy valaki figyel bennünket! Most ütődött neki a könyöke az ajtónak.
– Cika, ne képzeldől!
– Nem képzeldőlök! Valaki nem akar beengedni bennünket. Sosé szerettem olyan helyre menni, ahol nem szívesen fogadnak. A ti ötletek volt idejönni!
– Lehetséges, hogy nem jó kulccsal próbálkoztok, Gábor. Vagy berozsdásodott a zár.
– Hogy berozsdásodott a zár! – Ezen Cika is, Gábor is nevetett. Nevetésükbe robbanásszerű zaj csapódott.
– Kivágódott az egyik ablak. Az első emeleten – nyugtatta Pötyi Cikat, akinek nevetése megakadt a csörömpölő üvegek csengő hangjától.
– Szél sincs, a házban senki...
– De vannak bent, nem érted?! – kiabált Cika

Fagyoskodó

Az októberben szokatlanul élesen fagyfogó reggel serkentette lépteimet ismerős hang torpantotta meg:

– Csokolom.
Tizenéves barátom köszönt rám, kapott gépies választ, majd meglepődésem kérdését:

– Hát te mit keresel vasárnap reggel fél nyolckor az utcán ilyen hidegben?

Kapásból válaszolta, hogy
– Hűtöm magam.
– Aztán milyen mélyre? – kötődtem vele.

Elmosolyodott:
– Még vagy két órára. Tízre kell apuhoz mennem.
– Addig bőven van idő, hogy kiolvassalak. Gyere! Iszunk nálam egy forró teát.

Köszönte és jött. Illedelmesen, szerényen, mint máskor. Csak most valami vibrálást éreztem benne. Mintha a keze a teáscsészén nemcsak a hideg-meleg ellentétől remegett volna. Az iskoláról faggató kérdéseimre „tök jó” válaszokat adott, de szintelen hangja mélyén ott üledett a szomorúság feketesége. Nem nyúltam le érte, nem kérdeztem a lelki világáról. Látszólag csakis a teázás szertartására figyeltem. A második adagból kiemelt mokkacukor szétmállását nézve kérdeztem csak meg:

– Na, mirelítettél, olvadsz már?
Kuncoghatnékjától félrenyelte a soros kortyot, s csak nehezen tudott kimondani egy aha-t. Mikor rendbe szedte lélegzését, összeszedte lelkierjét is:

– Elmondhatom?
Most én dünyögtem aha-t a teagőzbe.

– Tényleg azért jöttem le az utcára, hogy lehűtsem magam. Tetszik tudni, reggeli közben anyu elkezdte fűteni a fejemet. Hogy mondjam meg az apunak kevés a pénz. Nem tudunk kijönni abból, amit hivatalosan küld és amit anyu keres. A kisebbik tesómnak cipő kellene télire, a hógumnak pedig kabát. Anyu sírt, hogy nincs miből venni. Azt mondta, egyik napról a másikra élünk és ő ebbe lassan behabóroodik. Hármunkért eszi az ideget, miközben apánk rá se ránt, mi van velünk, csak a muszájpénzt küldi. Próbáltam mondani, hogy ez nem egészen így van, mostanában éppenhogy változik az apu. Régebben tényleg nem vett semmit, a láthatásra se vitt el bennünket, de egy ideje rendesebb. Érzem, hogy jobban szeret minket...

Tizenéves megvárta, míg bepárasodott szeme kitisztul, csak azután folytatta:

– Anyu lehurrogott. Kiabált, nem úgy van. És neki elege van az egészből, legszívesebben kiugrana az ablakon, de a másodikról minék. Sírva hangoskodott, hogy a mai láthatáson kérjünk pénzt aputól vagy haza se jöjjünk. Akkor vettem a kabátomat és jöttem le az utcára. Mert fájt...

A fájdalomra nem tudtam gyógyírt, csak egy fejsimogatást lettem a receptjeim között. Mikor ujjaim tizenéves hajába túrtak, a fiú féloldalvást felnézett rám és ismét párasodó tekintete kérdezett. Nem álltam a nézését. Elfordultam és felöltött bölcsességeket kezdtem dünynyögni arról, hogy manapság mindenkinek nehezebb, a mamája is azért borult ki, ne vegye olyan komolyan. Kis barátom hallgatott, majd egyszer csak felállt elém:

– Szemtől szembe tessék mondani, ilyenkor mit csináljon egy gyerek!

Közel egy órán át ragoztuk kérdésére a választ. S ma sem vagyok biztos benne, helyes következtetésekre jutottunk-e. Csak azt tudom, hogy tizenéves felmelegedett kissé – s talán nemcsak a teától.

Reggelente mégis szorongva nézek a házuk felé, mikor sétál újra ott, „hűtve magát”.

SZABÓ MAGDOLNA

Pötyire. – Oltári! Mint egy krimi! Végig bizsereg az ember háta...

Pár pillanattal később, a nyitott ablakkal szemközt, a déli oldalon is kivágódott egy ablak.

– A huzattól.
– Ahá. Én is érzem, itt, a kulcslyukon át. Bent hidegebb van, mint idekint.

– Valaki kinyitotta a másik ablakot is az emeleten, és lejjött az alagsorba. Férfi az illető – mondta alig hallhatóan Pötyi. – Először kopasznak képzeltem, de most úgy láttam, mintha vörös haja lenne.

– Végre, hogy már te is látsz valamit! Gyerünk haza!

– Nem hagyhatjuk Gábort magára.
– Akkor meg csengess, Gábor.

– Itt nincs csengő.
– Én itt hagyok benneteket! Az egyiknek nincsen kulcsa, a másik meg odabent elkíván bennünket. Hé, te kopasz vagy vörös, ne vigyorgogjatok odabent! Tán csak nem csempészta ez?! Gábor! Apád mivel foglalkozik?

– Az ajtó kinyílt. Belülről volt bereteszelve.
– Elromlott a zárunk, bocsanát – hajolt meg a hálókabáta bűjt ősz hajú férfi. Előzékeny volt és egyben hűvös, szürke-kék szemében némi fölény.

A meglepődéstől Gábor elfelejtett köszönni, Rika az első percben ezt az embert kimért előzékenysége, s lebegő köpenye miatt a kastélyhoz tartozó szellemnek látta... Izzalomba jött látásától.

– Ki ez? – sottogta félig hallhatóan.
– Én a Gábor apja vagyok. És önök kicsodák?

– „Önök”... Oltári!
– A menyasszonyom, Pötyi és Rika, a húga, ő tizenhárom éves.

– Örvendek, fáradjanak beljebb.
– Oltári! – áradozott egyre Rika, akinek nagyon tetszettek az öregember szertartásos mozdulatai, mókásan ünnepélyes hanghordozása, és a piros hálóköpeny, amely jól szabott, szürke öltönye fölé feszült.

– Mert van minden ablak nyitva? A bácsiék a huzatot szeretik?

Az előszoba, amelybe beléptek, sötét volt és cipőszagú. Első pillanatra a tárgyakat fel sem lehetett fedezni. Később, amikor Pötyi gombolni kezdte volna kabátját, és az öreg leintette: „hagyják, majd a szobában”, – vették észre, hogy az előszobában szép egymásutánban székek vannak elhelyezve. A székekre egy sötét férfi télikabátot és egy világos férfi ballonkabátot dobalt volt. A sarokban összecsavart, használt zoknik; valószínűleg azok árasztották az áporodott bűdösséget.

(Folytatás jövő pénteken)